

Za vrijeme grupnog rada aktivnost svih učenika bila je maksimalna. U razredu je vladala prava radna atmosfera, svi učenici bili su više-manje jednako angažirani. Svaki od njih imao je točno definirani zadatak, veliku količinu informacija i želju da to što ljepše formulira i prezentira pred svojim kolegama u razredu.

Rad na tom projektu dokazuje da je baš aktualizacija osobito motivirala učenike za rad u razredu i pridonijela njihovoj velikoj aktivnosti za sve vrijeme rada na projektu.

Jasno je da se ne može preći isključivo na takav pristup nastavi. Potrebno je učenike i upozoriti na gramatičke i stilske greške koje oni prave za vrijeme svojeg izlaganja.

Radi toga sam u okviru razgovora pratila izlaganje učenika i bilježila zapažanja o izgovoru, o bogatstvu vokabulara i o eventualnim greškama.

Pošto je bilo završeno izlaganje, u posljednjih desetak minuta osvrnula sam se na pojedine greške i upozorila učenike na stilske varijante koje su bile moguće u okviru izlaganja.

Nada Kocian

'MAL WAS ANDERES EKSPLOATACIJA TEKSTA — TRANSFER

Da bismo učenike stimulirali na što veću aktivnost, odnosno produktivnost u razredu, a ujedno razbili monotoniju uvježbavanja vokabulara ili gramatičkih struktura, pokušali smo pronaći nove načine iskorištavanja materijala kojim raspolazemo i tako pružiti učenicima »'mal was anderes«.

U novim situacijama koje nastavnik predlaže učenici bi se morali znati služiti svim onim oblicima, strukturama i vokabularom koji su do tada naučili. Budući da uvijek moramo paziti na postupnost u radu, tj. polaziti od lakšeg prema težem, nazvala bih prvu od triju faza: kontroliranim radom.

I faza — kontrolirani rad

Dosad smo uvježbavali tekst lekcije tako da je nastavnik postavljao pitanja u vezi sa slikom (filmom), a učenici su odgovarali ili pak sami postavljali pitanja. Zbog čega?

- a) da utvrdimo sadržaj lekcije;
- b) da provjerimo razumijevanje u čaka;
- c) da ih naučimo vještini postavljanja različitih pitanja i davanja odgovora.

Da ne ostanemo kod klasičnih tzv. »Echo-Fragen«, osvježiti ćemo vježbanje, odnosno utvrđivanje novog materijala nekim novim momentima.

Nastavnik može pročitati tekst u normalnom tempu. Učenici će kod zatvorenih knjiga upisivati u bilježnice sve glagole koji dolaze u tekstu u onom obliku u kojem ga čuju, npr. gingen fort, sah, blieb i sl.

Kad su to učinili, zabilježene glagole redom diktiraju nastavniku, koji ih piše na ploču. Nastavnik kontrolira jesu li uočili sve glagolske oblike,

napose kod složenih vremena. Nakon toga učenici govore tekst lekcije prema ispisanim glagolima na ploči. Pritom iznenađuje da na taj način netom uzetu novu lekciju lakoćom pamte, pa čak i nove izraze, iako im je slika (film) bila uskraćena.

II faza — dirigirani rad

a) Učenici proširuju poznati tekst novim glagolima koje je nastavnik napisao na ploču. To ne mora biti više od 7 glagola. Mlađi izvršuju zadatak oralno, stariji pismenim putem.

b) Nastavnik napiše na ploču nekoliko glagola i traži da učenici od njih stvore situaciju, tj. da sastave tekst, bilo oralno, bilo pismeno na samom mjestu.

c) Učenici mogu preraditi tekst pomoću natuknica koje nastavnik piše na ploču.

d) Za uvježbavanje 3. lica sing. prezenta izvanredno je prikladno opisivati jednu osobu iz razreda ili lice iz udžbenika. »Sie ist Schülerin, sie geht in die fünfte Klasse, sie hat einen Bruder, sie lernt Deutsch, sie trägt langes Haar; sie lacht viel. Wer ist das?«

Za vježbanje preterita pogodna je slijedeća »igra«. Nastavnik ispiše preteritske oblike glagola iz teksta na pojedine kartice. Na isti broj kartica nacrtat će događaja. Zatim ispriča zgodu, dijeleći kartice među učenike. Kad nastavnik ponovo ispriča tekst, izlaze redom učenici s crtežima. Pri trećem prepričavanju izlaze učenici s glagolima i prema značenju predaju ih onima s crtežima. Zatim učenici u klupama pričaju tekst. Oduzmu se kartice s glagolima i sad se ponovo prepričava tekst. On ne smije biti dugačak. Evo primjera: Müllers wohnten in Bonn. Sie wollten mit dem Zug nach Wien fahren. Sie kamen aber zu spät. Nun warteten sie und warteten auf den nächsten Zug. Sie stiegen ein, aber das war ein falscher Zug. Er fuhr nach Paris. In Paris suchten sie ein Hotel. Danach gingen sie in ein Café.«

Kao što se vidi, naglasak je u svim tim vježbama na glagolu. Zašto? Opazili smo da djeca lakše pamte imenice od glagola, a nastavnici na neki način zanemaruju glagole, osobito u početnoj fazi, osim glagola »sein« i »haben«. U razredu se rijetko čuju pitanja: »Wo steht der Baum?« ili »Wo liegt die Wäsche?«, već uvijek »Wo ist...?«

e) Grupni rad, kojim radimo već nešto više od godinu dana, u biti je dobro organizirani rad u razredu i vodi k individualiziranoj nastavi. Učenike podijelimo u skupine od po 2 do 3 učenika. One će potpuno samostalno obavljati zadatak koji je nastavnik predložio. Učenici neobično vole takav rad jer se osjećaju kreativnima. Brže uče i bolje razumiju. Grupni rad (pojedini mini-dijalozi) ne smiju trajati više od 4 minute.

Što se može vježbati grupnim radom?

1. gramatika (Primjeri su uzeti iz udžbenika za njemački jezik za đačke tečajeve N. Kocian)

A. Schau, meine Bluse fliegt fort!

B. Das ist nicht deine Bluse.

C. Ist das Erikas Bluse?

B. Ja, das ist ihre Bluse.

(Wäsche, Hose, Rock, Kleid, Hut, Hemd, Rudi, sein)

- A. Dein Hals ist schmutzig!
 B. Ich wasche mich aber jeden Tag.
 A. Du wäschst dich nicht mit Seife!
 (Ohren, Gesicht, Hände, Nase)

- A. Ich bin böse auf dich.
 B. Warum?

- A. Du bist gestern auf meinem Rad gefahren.
 C. Das stimmt nicht. Das ist Ivos Rad gewesen.

(Aus meinem Glas getrunken, mit meinen Murmeln gespielt i sl.)

Kod mlađih učenika nastavnik provodi grupni rad oralno. On pripremi nekoliko mini-dijaloga, izabere najjednostavniji od njih, izgovori ga glasno, dađe da ga skupine pojedinačno ponove i onda predlađe da učenici sami sastave nešto slično, najprije kao supstituciju objekata, a kasnije i glagole i samu situaciju. Nastavnik mjeri vrijeme, motri đake, sluša, ide od jedne skupine do druge i savjetuje, ako je to potrebno. U razredu vlada žamor, jer se učenici dogovaraju i vježbaju.

Starijim učenicima nastavnik piše na ploču primjere.

Welchen	Rock	wollen	Sie	anprobieren	?
	Bluse				?
		willst	du		?
				kaufen	?

Prema tom primjeru učenici u skupini sastavljaju slične primjere, ali uvijek u situaciji.

Za vježbanje fraza (Redewendungen) pogodan je i slijedeći primjer:

- A. Was haben sie gekauft?

- B. Ich weiß nicht, was sie gekauft haben.

(Ich habe keine Ahnung, ich kann dir nicht sagen, ich frage mich, es interessiert mich nicht i sl.)

Pri pripremanju primjera za grupni rad nastavnik mora paziti na ove momente:

1. da je jezik korektan;
2. da je jezik prirodan i neusiljen;
3. da je struktura prikladna;
4. da su djeca doista shvatila što se od njih traži (upute moraju biti veoma jasne i precizne);
5. može li nastavnik sâm upotrijebiti ove primjere;
6. što bi se moglo izmijeniti i poboljšati.

2. čitanje (Leseverstehen) Gute Zuhörer, gute Leser.

- a) Pronaći tekst u knjizi
- b) Tiho čitanje (stilles Lesen)
- c) Provjeravanje pomoću »W« Fragen: wer? wann? wo? was? warum? (da li je zgodna žalosna, vesela, istinita, moguća i sl.)
- d) Svaka skupina spremi po tri pitanja napismeno (treba obuhvatiti bit sadržaja)
- e) Svaka skupina postavlja pitanja drugoj grupi (dolazi često do diskusije)
- f) Svaka skupina prepričava tekst.

Nove bi riječi učenici trebali shvatiti iz konteksta. Upotreba rječnika je dopuštena, no važnije je da učenici shvate bit sadržaja, da znaju »obratiti mlijeko« (Mc Callum).

Nove se riječi mogu protumačiti i na slijedeći način: nastavnik napiše na ploču novu riječ »putzen« i pita: »Was kann man putzen?« Schuhe, Zähne, Fleck. Sada traži od učenika da još s nekoliko primjera ilustriraju novu riječ. Oni to u skupini i rade te su prisiljeni da se sjete već poznatih riječi i izraza i da tako rekapituliraju svoj vokabular.

Vokabular se u tekstu može proširiti, odnosno obogatiti i na ovaj način:

<i>Adjektiv</i>	<i>Adverb</i>	<i>Substantiv</i>	<i>Verb</i>
warm	warm	die Wärme	wärmen
lang	lange	die Länge	verlängern
traurig	traurig	die Trauer	trauern

3. obrada dijaloga

a) Grupa sastavlja tekst uz film Grammatische Übung in Bildern (učeni treba da se služe novim strukturama).

b) Nastavnik pročita dvaput kratak dijalog koji je sâm sastavio na bazi lekcija u udžbeniku.

Nastavnik dijeli tekst učenicima.

Skupina uči sve uloge (7. min.).

Skupina reproducira tekst napamet.

Skupina sastavlja novi dijalog s istim konstrukcijama.

Skupina dramatizira novi dijalog.

4. igre

a) Na ploču se stavi slika sobe. Traži se predmet ili osoba (Wo ist die Katze?) Dobra vježba za prijedloge.

b) Skupine sastavljaju pitanja s *was, wer, wohin, wo, warum?*

c) Slika stana. Sakrivanje predmeta ili osobe. (Wo befindet sich Eva?) Jedni pitaju, drugi pogađaju.

d) Nacrt praznog stana. Učenici prave raspored kuće i objašnjavaju.

e) Mapa grada. »Wo wohnst du? Wie komme ich zu dir?«

f) Upisivanje objekata u praznu mapu (das Rathaus, das Hotel, der Bahnhof i dr.) Nastavnik može predložiti akciju po mapi. Lopov je ukrao u robnoj kući jedan artikl. Dolaze policijska kola i traže ga po gradu. Slijede trag kretanja. To je neka vrsta »krimića«, koji je za učenike vrlo zabavan. Svaka skupina ima svoju verziju. I tako smo malo-pomalo pomoću svih tih vježbi, igri i »trikova« stigli do konačnog cilja — transfera.

III faza — transfer

Cilj nije više nepostojanje grešaka u izražavanju, već tečan i prirodan razgovor, tj. komunikacija.

Učenici se više ne obraćaju nastavniku jer je on to od njih tražio, već govore međusobno zbog sebe samih.

Nastavnik mora biti svjestan da treba u učeniku izgraditi sposobnost transponiranja. Koje su prema tome mogućnosti učenika u toj fazi?

a) Učenici su sposobni da svojoj okolini predstavljaju jednu poznatu osobu a da pritom ne misle hoće li upotrijebiti preterit ili perfekt, već će

voditi brigu što da o njoj kažu, npr. »Mein Vater ist Automechaniker. Er ist groß und stark. Er arbeitet den ganzen Tag. Er lebte zwei Jahre in Deutschland. Er kann Deutsch sprechen« — i sl. Ostali mu daci postavljaju pitanja kad on zastane, isključivo se obraćaju njemu, dok nastavnik iz prikrajka prati razgovor. Mlađi učenici opisuju rado roditelje, a stariji prijatelje i profesore.

b) Prema jednoj od lekcija učenici transponiraju najprije usmeno, a zatim pismeno situaciju u neku drugu zemlju, na neku drugu aktivnost i sl. Vrlo često oni sami od sebe kombiniraju po dvije lekcije i spajaju ih u jednu novu.

c) Učenici improviziraju dramatizaciju, odnosno dijalog spajajući dvije ili više lekcija u novu, u ovom slučaju isključivo usmeno.

d) Nastavnik pokazuje crtež, sliku ili skicu i prepušta učenicima da opišu što vide, odnosno kako zamišljaju situaciju. Npr., jedna žena prelazi cestu (vide se dvije kuće sa svake strane ceste). Putem gubi jedno pismo u kuverti. Na jednoj kući naslonjen je mladić, koji to gleda.

Učenici promatraju scenu i svaki daje svoju verziju događaja. Kod naprednijih se razvija vrlo zanimljiva debata. Svaki pokušava obraniti svoju verziju. Kod mlađih nastavnik može pomoći, odnosno uvesti ih pomoću pitanja kao:

Ist das eine Straße?

Was ist im Haus auf der linken (rechten) Seite?

Wer lebt dort?

Wer ist die Frau mit der Handtasche?

Was hat sie verloren?

Was für ein Brief ist es?

Wer ist der Mann, der zusieht?

Was wird er tun?

Wird er den Brief behalten, oder wird er ihn der Frau übergeben?

Pitanja s »warum«: Warum hat die Frau den Brief verloren?

Warum bemerkt sie es nicht?

Warum läuft ihr der Mann nicht nach?

Opis pomoću relativnih rečenica: »Wißt ihr wer das ist?«

Das ist die Frau, die eine Handtasche trägt.
die den Brief verloren hat.
die nach Hause eilt.

Das ist der Mann, der am Haus steht.
der alles gesehen hat. itd.

Slijedi diskusija. Lehrer: Was würdest du tun?

Wie würde die Frau reagieren? i sl.

Rekapitulacija. Jedan učenik prepričava s nekoliko rečenica cijelu scenu.

Dramatizacija. Učenici dramatiziraju scenu.

Reporter. Piše se reportaža: Gestern nachmittag gegen 4 Uhr verlor eine Frau...

Oglas (Anzeige). Wichtigen Brief am 1. April gegen 4 Uhr zwieschen... verloren. Abzugeben bei...

e) Nastavnik čita kratku priču, koju je sâm odabrao, i namjerno izostavlja svršetak. Najprije se usmeno diskutira o mogućnostima kraja, a zatim učenici za domaću zadaću rješavaju taj zadatak.

f) Učenici pričaju anegdote, vlastita iskustva iz života (zgodu iz škole ili dr.).

g) Mogu se primijeniti i slike iz žurnala iz kojih nije odmah vidljiva situacija. Zašto npr. skupina ljudi gleda u zrak. Gledaju li na 5. kat kuće, na krov ili na nebo, jer tamo nešto vide?

Na takav su način učenici motivirani da slobodno govore i izraze svoje mišljenje bez straha, stimulirani isključivo temom. Postupak je samo nešto drukčiji od njima dosad poznatog, možda zanimljiviji, zabavniji, jer unosi promjenu — 'mal was anderes.

(Iz predavanja održanog na seminaru za njemački jezik Instituta za strane jezike u Zagrebu 14. 15. i 16. IV 1975. u Zagrebu.)

Vesna Reiser

JEDAN OD NAČINA KORIŠTENJA TV-EMISIJA U NASTAVI NJEMAČKOG JEZIKA U GIMNAZIJI

TV-tečajem »Sprechen Sie Deutsch« ne koristim se sistematski nego kao dopunom i osvježenjem u nastavi. Ove školske godine iskoristila sam neke emisije tečaja u II razredu gimnazije. Na početku školske godine razgovarala sam s učenicima o televizijskom programu za njemački jezik, pa smo zajednički izabrali teme, odnosno emisije koje ih zanimaju. Radi se o situacijama iz svakodnevnog života, koje su interesantne i blize učenicima, a koje ih ujedno upoznaju s kulturom i civilizacijom naroda čiji jezik uče.

Jedna je od odabranih emisija i »Unser Jugendklub«, koja je emitirana 24. i 27. II.

Naša škola ne posjeduje televizor pa učenici sve emisije gledaju kod kuće. Na satu prije gledanja emisije upoznala sam učenike s mjestom radnje i s glavnom temom — teškoće omladine pri osnivanju i uređenju njezina kluba u jednom malom njemačkom gradiću.

Nepoznate riječi i fraze, kao i glavna lica epizode napisala sam na grafofoliju. Zatim sam s nekoliko pitanja provjerila razumijevanje situacije i vokabulara. Za to je dovoljno zadnjih 10—15 minuta sata, ovisno o razredu.

Slijedećeg sata, pošto su učenici kod kuće gledali emisiju, ponovili smo sadržaj epizode s puno detaljnih pitanja iz Priručnika za učenike i uz natuknice na grafofoliji.

Zatim sam na ploču napisala pet tema koje su vezane uz sadržaj emisije i zamolila učenike da se prema interesima podijele u radne skupine.

Predložene teme bile su:

1. Freizeit der Jugend
2. Was machst du in deiner Freizeit?
3. Jugendklubs in der DDR
4. Diskotheken bei uns
5. Pop-Songs (Thematik, Wortschatz).

Nakon žive diskusije učenici su se razdijelili u skupine i odabrali teme, koje su nešto izmijenili:

1. Ein Städtchen stellt sich vor
2. Meine Freizeit
3. Jugendklubs und Diskotheken im Ausland
4. Diskotheken in Zagreb
5. Blitz Interview »Was machst du in deiner Freizeit?«

Učenici su sami predložili temu br. 1, jer se radnja epizode odigrava u jednom neimenovanom gradiću Demokratske Republike Njemačke, a oni su htjeli iskoristiti dijazozitive koje imamo uz te TV-emisije i naš novi dija-projektor za danje svjetlo, pa su radnju smjestili u gradić Wernigerode u području Harza, a povezali su ga i s našim Samoborom.

U temi br. 3. htjeli su opisati one klubove i diskoteke koje su sami upoznali, pa su u izbor ušle i SAD jer je jedan učenik već nekoliko puta bio tamo.

Učenicima sam za grupni rad podijelila materijal (DDR-Journal, Der Roller, Schuss, Die DDR stellt sich vor), a mnogo toga su oni nabavili sami (Pop, Bravo, Tina, slikovni materijal).

U priručniku za učenike »Sprechen Sie Deutsch? — II Teil — Schülerheft 1.« u dodatnom materijalu uz ovu emisiju nalazi se i članak »Freie Deutsche Jugend« (FDJ). Učenica Željka je do ove godine boravila u SR Njemačkoj pa me je zamolila da za slijedeći sat ona sama pripremi informaciju o organizaciji.

Na slijedećem satu ja sam s nekoliko pitanja o glavnoj temi epizode priredila učenike za Željkin prikaz o »FDJ«. Željka je na grafofoliji napisala značajne datume, kao i zadatke i ciljeve te omladinske organizacije i informirala ih o djelatnosti organizacije. Zatim je s nekoliko pitanja pro- vjerila razumijevanje učenika.

Nakon toga su učenici gledali ponovno TV-emisiju, ovaj put u raz- redu s posuđenim televizorom. Postavljali su jedan drugome pitanja i na taj način opet ponoviti sadržaj. Taj način ponavljanja za njih nije bio nov (tako uvijek bavamo svaku lekciju).

U preostalih 5 minuta učenici su sažeto dramatizirali epizodu podije- livši međusobno uloge-lica, dok je komentator uvijek davao prikaz si- tuacije.

Treći sat učenici su se podijelili u odabrane skupine i nakon 15 mi- nuta skupnog rada referirala je svaka skupina o rezultatima rada. Rad unu- tar skupina učenici su podijelili, pa je svaki učenik imao određeni zada- tak. Svaka je skupina imala svog vođu, ali on je bio samo koordinator rada. Pri izlaganju nisam prekidala učenike radi ispravljanja grešaka — uglavnom su se oni sami ispravljali, a ja sam bilježila glavne greške.

Radi se o greškama koje se javljaju gotovo kroz sve godine učenja nje- mačkog jezika: red riječi, deklinacija pridjeva, perfekt s »haben« ili sa »sein«.

Na sličan način koristim se i emisijama serije »Guten Tag, wie geht's«, odgovorima:

»Wie sollte man freie Samstage gestalten?«

Schlage vor!

- a) Sporttreffen?
- b) Organisierte Ausflüge?
- c) Vorträge?
- d) Ausstellungen?
- e) Literarische Zirkel?

Oder?

Odgovor su učenici trebali pripremiti tako da mogu logično i argumen- tirano iznijeti svoje mišljenje.

Četvrti sat smo diskutirali o zadanim pitanjima. Većina učenika iz- jasnila se za različite sportske aktivnosti ili za organizirane izlete. U raz- govoru su se vrlo kritički osvrnuli na svoje slobodno vrijeme, omladinske klubove kod nas, na pomanjkanje sportskih igrališta i sl. Zadnjih 10 mi- nuta govorili smo o pogreškama koje su se javile u izlaganju velikog broja učenika. Učenici su dobili određene zadatke za korekturu tih pogre- šaka, koje ja sistematski pripremam, koristeći se raznim priručnicima. Ti su zadaci napisani na grafofolijama.

Na sličan način koristim se i emisijama serije »Guten Tag, wie geht's«, koje su na programu već treću godinu pa ih dobro poznajem. Tom seri- jom koristim se u radu s trećim razredom.

Cilj je takvog načina korištenja emisija TV-tečaja, povremeno u obliku malih projekata (3—6 sati) uz tehniku grupnog rada, ovaj: maksimalno angažirati učenike koji su emisijom emotivno motivirani i voljni da ak- tivno sudjeluju u radu; osposobiti ih za daljnji samostalan rad na jeziku; maksimalno omogućiti slobodnu komunikaciju i logično izražavanje misli — usmeno i pismeno na stranom jeziku, te korigiranje pogrešaka i utvr- đivanje pravilne upotrebe sistema jezika.

Naredne godine, kad osim dijapozitiva budem na vrijeme imala i sve ostale popratne materijale uz tečaj — priručnik za učenike i priručnik za nastavnika, te magnetofonske snimke svih epizoda tečaja, iskoristit ću pojedine epizode ovog tečaja i u III i u IV razredu. Osim toga iskoristit ću tečaj mnogo više za razvijanje navike slušanja s razumijevanjem izvor- nih govornika, što je bitno za uspostavljanje stvarne komunikacije, a raz- vijanje ove vještine bilo je u našem dosadašnjem radu prilično zapos- tavljeno.